

13.10.2021

Polonistyka naprawdę światowa

Tym razem poloniści z całego świata nie spotkają się osobiście we Wrocławiu. Nie będzie wymiany zdań w kuluarach ani powitalnych uścisków rąk. Pierwotnie VII edycja Światowego Kongresu Polonistów miała się odbyć we Wrocławiu w czerwcu 2020 roku, jednak ze względu na pandemię COVID-19 została ona przełożona na jesień 2021 roku. Z tego samego powodu wszystkie wydarzenia Kongresu będą się odbywać online. Mimo formy zdalnej wydarzenie pozostaje jednak niezwykle istotne dla polonistów, podobnie jak w latach ubiegłych.

Zapraszamy do lektury artykułu dotyczącego idei i historii Światowego Kongresu Polonistów.

Trochę historii

Kongresy polonistów odbywają się regularnie już od 23 lat. Pomysł narodził się w Warszawie we wrześniu 1998 roku, na spotkaniu przedstawicieli Komitetu Nauk o Literaturze PAN, Wydziału Polonistyki UW, Instytutu Badań Literackich PAN, Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, pod przewodnictwem prof. Aliny Nowickiej-Jeżowej. Celem zjazdu była integracja środowisk polonistów z różnych krajów. Podjęto wówczas uchwałę o utworzeniu Międzynarodowego Naukowego Komitetu Studiów Polonistycznych, a także decyzję o organizowaniu podobnych wydarzeń w przyszłości. W związku z tym spotkanie nazwano I Kongresem Polonistyki Zagranicznej. Dwa lata później nakładem Wydziału Polonistyki UW ukazała się publikacja stanowiąca pokłosie zjazdu: książka zbiorowa *Polonistyka na świecie* pod redakcją naukową Stanisława Dubisza, Aliny Nowickiej-Jeżowej i Jerzego Święcha.

Już w tym samym, 2001 roku – w czerwcu, na Uniwersytecie Gdańskim – odbył się II Kongres, pięć lat później zaś, na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu, III Kongres. Rozwiązano wówczas Międzynarodowy Naukowy Komitet Studiów Polonistycznych, powołując w jego miejsce Międzynarodowe Stowarzyszenie Studiów Polonistycznych. W kolejnym roku w Wydawnictwie Naukowym UAM opublikowano tom pokongresowy *Literatura, kultura i język polski w kontekstach i kontaktach światowych* pod redakcją Małgorzaty Czermińskiej, Katarzyny Meller i Piotra Flicińskiego.

IV Kongres Polonistyki Zagranicznej zorganizowano w Krakowie w październiku 2008 roku. Obradował pod hasłem *Polonistyka bez granic* i taki też tytuł otrzymała dwutomowa praca zbiorowa będąca jego plonem, przygotowana pod redakcją Ryszarda Nycza, Władysława Miodunki i Tomasza Kunza, wydana w 2010 roku przez Universitas. Do centralnych zagadnień spotkania, a następnie tomów, należały problem płynnych granic współczesnej polonistyki oraz postulat otwarcia refleksji polonistycznej na zjawiska niemieszczące się dotąd w zakresie jej zainteresowań. Od 2008 roku zjazdy odbywały się regularnie co cztery lata.

V Kongres Polonistyki Zagranicznej, pod hasłem *Polonistyka wobec wyzwań współczesności*

, zorganizowany został przez Uniwersytet Opolski w lipcu 2012 roku. W trakcie tego spotkania prof. Tokimasa Sekiguchi z Tokijskiego Uniwersytetu Spraw Międzynarodowych – wybitny znawca kultury polskiej, popularyzujący wiedzę o niej w Japonii, a także wielokrotnie nagradzany tłumacz literatury polskiej – zaproponował zmianę nazwy wydarzenia na Światowy Kongres Polonistów, by niepotrzebnie nie dzielić uczestników na krajowych i zagranicznych. Pomysł przyjęto z powszechną aprobatą. Tom gromadzący teksty wystąpień ukazał się w 2014 roku w Wydawnictwie UO, pod redakcją naukową Stanisława Gajdy i Ireny Jokiel.

VI – już Światowy – Kongres Polonistów odbył się w czerwcu 2016 roku na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Koncentrował się na wyzwaniach polonistyki u progu nowego tysiąclecia. Obrady zaowocowały przygotowaniem aż sześciu prac zbiorowych, opublikowanych w Wydawnictwie UŚ w 2018 roku i tworzących serię „Polonistyka na Początku XXI wieku. Diagnozy, Koncepcje, Perspektywy” pod redakcją naukową Jolanty Tambor:

- t. 1: *Literatura polska i perspektywy nowej humanistyki*, pod redakcją naukową Romualda Cudaka i Karoliny Pospiszil;
- t. 2: *Literatura (i kultura) polska w świecie* pod redakcją naukową Romualda Cudaka, Karoliny Pospiszil, Agnieszki Tambor i Agaty Rudzińskiej;
- t. 3: *Współczesne aspekty badań nad językiem polskim. Teoria i praktyka* pod redakcją naukową Marcina Maciołka;
- t. 4: *Pogranicza, mniejszości, regiony. Etnolingwistyka* pod redakcją naukową Jolanty Tambor;
- t. 5: *W kręgu (glotto)dydaktyki* pod redakcją naukową Aleksandry Ahtelik i Karoliny Graboń;
- t. 6: *Języki i kultury w kontakcie* pod redakcją naukową Jagny Malejki.

Zjazd polonistów po raz siódmy

VII Światowy Kongres Polonistów, pod tytułem *Polonistyka światowa - archiwa i współczesność*, organizują Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego i Szkoła Języka Polskiego i Kultury dla Cudzoziemców UWr we współpracy z Fundacją dla Uniwersytetu Wrocławskiego, Międzynarodowym Stowarzyszeniem Studiów Polonistycznych, Polską Akademią Nauk (Instytut Badań Literackich, Rada Języka Polskiego, Komitet Nauk o Literaturze, Komitet Językoznawstwa), Muzeum Pana Tadeusza oraz Wrocławskim Domem Literatury. Zjazd planowany był, zgodnie z czteroletnim cyklem, na czerwiec roku 2020. Zaawansowane przygotowania przerwała jednak pandemia. Ostatecznie wydarzenie odbędzie się ponad rok później - pod koniec bieżącego miesiąca, w formule zdalnej.

Program VII Kongresu jest niezwykle bogaty: obrady zaplanowano na aż cztery dni, od środy do soboty (20-23 października 2021), udział zadeklarowało ponad 200 uczestników. Są wśród nich badacze kultury polskiej, lektorzy i tłumacze z wielu krajów świata: Belgii, Białorusi, Brazylii, Bułgarii, Chin, Czech, Francji, Irlandii, Japonii, Kanady, Katalonii, Korei Południowej, Litwy, Niemiec, Rosji, Rumunii, Słowacji, Stanów Zjednoczonych, Szwecji, Ukrainy, Wielkiej Brytanii, Włoch i - oczywiście - Polski. Przed nami więc rzeczywiście Światowy Kongres Polonistów.

Harmonogram obejmuje sześć wykładów plenarnych. W środowe przedpołudnie prof. Danuta Ulicka z Uniwersytetu Warszawskiego przedstawi koncepcję archiwum jako księgi różnogatunkowych opowieści, a prof. Gerd Hentschel z Uniwersytetu w Oldenburgu opowie o zróżnicowaniu regionalnym i społecznym regiolektu śląskiego. Tego samego dnia wieczorem prof. Alina Nowicka-Jeżowa z Uniwersytetu Warszawskiego będzie mówić o roli Jana Kochanowskiego w europejskiej Rzeczpospolitej uczonych, a prof. Michał Paweł Markowski z Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Illinois - o literaturze światowej i „polskiej nerwicy”. W czwartek w południe prof. Luigi Marinelli z Uniwersytetu „La Sapienza” w Rzymie zaprezentuje obraz starego profesora widzianego jako archiwum i miejsce pamięci. O tej samej porze kolejnego dnia prof. Anna Dąbrowska z Uniwersytetu Wrocławskiego przedstawi punkty węzłowe 500 lat dziejów nauczania języka polskiego jako obcego.

Zaplanowano także siedem dyskusji panelowych. Dotyczyć one będą promocji języka polskiego i kultury polskiej, najważniejszych polskich książek, nowych historii literatury polskiej w obiegu światowym, archiwów w badaniach polonistycznych, Nagrody Nobla w kontekście literatury polskiej w świecie, polskiej wspólnoty językowej oraz archiwów komparatystyki w epoce cyfrowej. W panelach porozmawiają poloniści z Polski, Wielkiej Brytanii, Japonii, Rumunii, Niemiec, Ukrainy, Kanady, Izraela, Belgii i Włoch. Uczestnikiem pierwszej debaty będzie m.in. prof. Tokimasa Sekiguchi, pomysłodawca nowej nazwy kongresu. Ważnym panelem jest ten poświęcony nowym historiom literatury polskiej w obiegu światowym. W rozmowie wezmą udział autorzy trzech nowatorskich opracowań: *Being Poland: A New History of Polish Literature and Culture since 1918* pod redakcją Tamary Trojanowskiej (Uniwersytet w Toronto), Joanny Niżyńskiej (Uniwersytet w Bloomington, Kanada) i Przemysława Czaplińskiego (Uniwersytet

Adama Mickiewicza w Poznaniu), przy współudziale Agnieszki Polakowskiej; *Światowa historia literatury polskiej. Interpretacje* Magdaleny Popiel (Uniwersytet Jagielloński), Tomasza Bilczewskiego (Uniwersytet Jagielloński) i Stanleya Billa (Uniwersytet Cambridge, Wielka Brytania); *Historia literatury polskiej Anny Nasiłowskiej* (Instytut Badań Literackich PAN).

W programie znajdziemy również ponad 100 wykładów, zgrupowanych w sześciu sekcjach tematycznych, koncentrujących się wokół zagadnień polonistyki światowej, badań archiwalnych, glottodydaktyki, multilingwizmu, językoznawstwa i literaturoznawstwa.

Ogromną atrakcją VII Kongresu stanowią wydarzenia towarzyszące, zorganizowane – za co należą się szczególne wyrazy uznania – mimo ograniczeń związanych z (wymuszoną przez sytuację epidemiczną) formą zdalną. Na środę zaplanowano prezentację dwóch projektów multimedialnych: „Geopolonistyka” oraz „Filmowe Archiwum Światowej Polonistyki”. Na czwartek – wirtualne zwiedzanie Muzeum Pana Tadeusza oraz spotkanie z Olgą Tokarczuk, polską pisarką, eseistką, poetką i autorką scenariuszy, laureatką Nagrody Nobla w dziedzinie literatury. Na piątek przewidziano warsztaty prowadzone przez dwie pracownice Wydziału Filologicznego UW: Pracownię Polszczyzny Mówionej i Pracownię Humanistyki Cyfrowej. Zaprezentowane zostaną również filmy przygotowane we współpracy z Muzeum Pana Tadeusza oraz Zakładem Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu. Będzie można obejrzeć niezwykle cenne archiwum Tadeusza Różewicza, obejmujące m.in. rękopisy i korespondencję poety oraz dokumenty czy przedmioty codziennego użytku. Muzeum Pana Tadeusza pokaże też materiały dotyczące współpracy Jana Nowaka-Jeziorańskiego z pisarzami – Kazimierzem Wierzyńskim, Jerzym Giedroyciem, Witoldem Gombrowiczem, Gustawem Herlingiem-Grudzińskim i Janem Lechoniem – w okresie jego pracy w Radiu Wolna Europa w latach 1952–1975, a także relacji łączących Władysława Bartoszewskiego z Polskim Pen Clubem. Tego samego dnia odbędzie się też spotkanie z Urszulą Zajączkowską, polską poetką, botaniczką, muzyczką i artystką wizualną.

Wartością dodaną kongresów zawsze była możliwość poznania kolejnego ośrodka polonistycznego i miasta, w którym ów ośrodek się znajduje, o bezpośrednich kontaktach uczestników i o pasjonujących dyskusjach kulturalnych nie wspominając. Tym razem poloniści z całego świata niestety nie zobaczą się we Wrocławiu na żywo, w obecnych warunkach cieszy jednak to, że kongres się odbędzie, a cykliczność została zaledwie odrobinę zaburzona. Mimo formy zdalnej wydarzenie pozostaje niezwykle istotne nie tylko dla filologów polskich, zwłaszcza jeśli weźmie się pod uwagę bogactwo tegorocznego programu. Polonistyki nie kojarzy się powszechnie z zagranicą, warto więc stale przypominać o istnieniu także takiego jej oblicza, a przy tym – zgodnie z założeniem pamiętnego spotkania w Warszawie – wytrwale integrować badaczy języka i literatury polskiej z całego świata.

Więcej informacji na stronie VII Światowego Kongresu Polonistów: <http://kongrespolonistow2020.uni.wroc.pl>.

oprac. Dorota Ucherek, Olga Taranek-Wolańska

Instytut Filologii Polskiej UWr

Linki:

- <http://kongrespolonistow2020.uni.wroc.pl/>
- <https://biuletynpolonistyczny.pl/pl/events/vii-swiatowy-kongres-polonistow-polonistyka-swiatowa-archiwa-i-wspolczesnosc,2478/details>

Słowa kluczowe: Światowy Kongres Polonistów

Autor: Olga Taranek-Wolańska

Autor: Dorota Ucherek